

Арехта М.В.,
студент СВО магістр, спеціальність (Біологія та здоров'я людини)
Головенько В.І.,
студент СВО магістр, спеціальність (Біологія та здоров'я людини)
Кононенко В.В.,
студент СВО бакалавр, спеціальність Біологія
Науковий керівник — к.б.н., доц. О.А. Шевчук

АНАЛІЗ ФЛОРИСТИЧНОГО СКЛАДУ ПРИБЕРЕЖНО-ВОДНОЇ РОСЛИННОСТІ РІЧКИ ПІВДЕННИЙ БУГ В ОКОЛИЦЯХ МІСТА ВІННИЦЯ ТА ЙОГО ЕКОЛОГО-БІОМОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Нині річкові долини Вінниччини все активніше залучаються до господарської сфери діяльності людини. Антропогенне навантаження на ці водні об'єкти з кожним роком зростає, що призводить до погіршення їх екологічного стану, спрощення флористичного складу та фітоценотичної структури водної та прибережно-водної рослинності [1, 2]. У зв'язку з цим гостро постає питання збереження біологічного розмаїття водних об'єктів регіону.

Метою нашої роботи був комплексний аналіз видової структури флористичного різноманіття судинних рослин річки Південний Буг села Сабарів розташованого на південній околиці міста Вінниці, кількісних параметрів прибережно-водної рослинності та дослідження їх еколого-біоморфологічних особливостей.

Село Сабарів розташовано на південній околиці міста Вінниці, належить до області Подільського Побужжя. Територія являє собою типовий фрагмент Подільського плато з виробленою долиною річки Південний Буг. Рекреаційна зона, розташована в долині річки, є надзвичайно мальовничим місцем та в останній час приваблює все більше відпочивальників. Відповідно зростає антропогенне навантаження на природні угруповання.

До флористичного списку лучних угруповань заплави річки Південний Буг дослідної території с. Сабарів розташованого на південній околиці міста Вінниці входить 89 видів судинних рослин, які відносяться до 2 відділів, 29 родин та 70 родів. Нами був проведений аналіз співвідношення флористичного складу великих таксономічних груп. Виявлено, що 2 види (2,24 % від загальної кількості видів) належать до відділу Equisetophyta, а усі інші види (87) належать до відділу Magnoliophyta, зокрема 69 видів (77,5 %) є представниками класу Magnoliopsida і 18 видів (20,2 %) – Liliopsida. Провідними родинами флористичного складу досліджуваної території є Asteraceae Dumort., Poaceae, Brassicaceae, Lamiaceae Lindl., Fabaceae, Scrophulariaceae Juss.

Встановлено, що на території дослідження зростає 12 видів, що належать до 11 родів, з родини Asteraceae. Частка участі видів цієї родини у флорі території дослідження становить 13,5 %. Друге місце за кількістю видів та родів посідає родина Poaceae. Так, у районі дослідження виявлено 9 видів з 8 родів з родини Poaceae, що складає 10,1 % від загальної кількості видів. Родина Brassicaceae посідає третє місце за чисельністю видів та родів – по 7 відповідно. Частка участі

видів цієї родини у флорі території дослідження становить 7,7 %. На четвертому місці перебувають родини *Lamiaceae* Lindl. та *Fabaceae*, до складу яких входить 6 видів з 6 родів та 6 видів з 3 родів відповідно. Частка участі видів цих родини у флористичному складі території дослідження становить по 6,7 %. Родина *Scrophulariaceae* Juss. посідає п'яте місце за чисельністю видів та родів – 5 та 4 відповідно. Частка участі видів цієї родини у флорі території дослідження становить 5,6 %.

Суттєва участь у флористичному складі досліджуваного фітоценозу наступних родин: *Polygonaceae* (4,5 %) та *Rosaceae* Juss. (4,5 %), з 4 видами з 2 родів та 4 видами з 3 родів відповідно. Дещо менша частка участі видів у досліджуваній флорі з родин *Cyperaceae* Juss., *Rubiaceae* Juss., *Boraginaceae* Juss і *Caryophyllaceae* Juss.. До складу цих родин входить по 3 видів з 2 родів. Частка участі видів цих родини у флористичному складі території дослідження становить по 3,4 %.

Чинники довкілля діють на рослини не відокремлено один від одного, а у всій своїй сукупності. Одним з найбільш зручних і широко застосовуваних способів характеристики адаптацій рослин до сукупності умов довкілля є життєва форма. Ми здійснили аналіз розподілу виявлених видів за групами біологічного спектру К. Раукнієра. Встановлено, що флористичний склад досліджуваної території представлений п'ятьма біоморфами: хамефіти, гемікриптофіти, криптофіти та терофіти.

Більшість виявлених видів є гемікриптофітами – трав'янистими багаторічниками, у яких надземні органи на кінець вегетації відмирають, а бруньки відновлення знаходяться на рівні ґрунту. На їх частку припадає 57 видів (64 % від загальної частки видів). Криптофіти – трав'янисті багаторічники, що мають бруньки відновлення на підземних органах. Терофіти – монокарпічні рослини, що переживають несприятливий період у вигляді насіння. Серед виявлених видів до криптофітів та терофітів належать по 15 видів (по 16,9 %). Серед криптофітів виявлено 11 видів (12,4 %) гідрофітів та 4 види (4,5 %) геофітів. Два види серед флористичного складу виявилися хамефітами (2,2 %).

Таким чином, на території лучного фітоценозу заплави річки Південний Буг села Сабарів розташованого на південній околиці міста Вінниці виявлено 89 видів судинних рослин, які відносяться до 2 відділів, 29 родин та 70 родів. Провідними родинами флористичного складу досліджуваної території є *Asteraceae* Dumort., *Roaceae*, *Brassicaceae*, *Lamiaceae* Lindl., *Fabaceae* та *Scrophulariaceae* Juss..

Список використаних джерел:

1. Криклива С. Д. Флористична характеристика рекреаційної зони поблизу села Сабарів на Вінниччині / С. Д. Криклива та ін. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. 2022. Т. 82, № 4. С. 13-20. DOI : 10.25128/2078-2357.22.4.2.
2. Криклива С. Д., Шевчук О. А. Фітосоціологічні особливості Вінницької області. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. Вінниця, 2008. Вип. 15. С. 48–53.